

Oproep voor bijdragen

38^e Symposium Bodem Breed

www.bodembreed.nl

Oproep voor bijdragen aan Bodem Breed 2027

De 38^e editie van het Symposium Bodem Breed vindt plaats op donderdag 15 april 2027 en opnieuw bij DeFabrique in Utrecht. Help mee een inspirerend programma te maken: dien een voorstel in voor een presentatie of een hele sessie. Zo creëren we samen een boeiende en leuke dag, met volop gelegenheid om te netwerken.

Onderwerpen

De volgende onderwerpen zien we graag terug in het programma:

- **Gezonde en veerkrachtige bodem**
- **Water en bodem sturend**
- **Duurzaam en hoogwaardig hergebruik van reststromen**
- **Onderzoek naar en aanpak van verontreinigingen**
- **Ordering van de ondergrond**
- **Impact van stoffen en microplastics op de mens en het ecosysteem**
- **Ontwikkelingen in wet- en regelgeving**
- **Innovaties in het werkveld bodem**
- **Bodembewustzijn en bodemgeletterdheid**

Deze onderwerpen worden hier kort toegelicht. In 2026 hebben we de stand van zaken van een aantal actuele onderwerpen gepresenteerd, zoals o.a. herijking bodemregelgeving, programma BOG, gezonde bodem en PFAS. Graag willen we ook deze onderwerpen terug laten komen en presenteren hoe de beleidsvorming of de stand van de techniek ervoor staat (waar zijn we geëindigd vorig jaar en wat is er inmiddels gebeurd?).

Gezonde en veerkrachtige bodem

Een gezonde bodem vormt de basis voor de vele functies en diensten die een gezonde bodem biedt. Als bodemdeskundigen zijn we met het belang daarvan goed bekend. Maar hoe brengen we dit belang goed over aan bestuurders en de beleidsmakers en -medewerkers die ons land inrichten? Dan is nog de vraag wat een gezonde en veerkrachtige bodem nu precies is, hoe gaan we dat meten en wanneer is een bodem gezond of veerkrachtig genoeg voor het landgebruik wat we erop hebben gepland? Wat levert investeren in een gezonde bodem op voor de bodemkwaliteit én voor de kwaliteit van de leefomgeving, zowel in de stad als in het buitengebied? En misschien nog belangrijker: wat doen we als blijkt dat de gezondheid van de Nederlandse bodems onvoldoende is? Welke mogelijkheden en handelingsperspectieven hebben we dan om de bodem gezonder en veerkrachtiger te maken.

Graag ontvangen we voorstellen met o.a. praktijkvoorbeelden van businesscases in stad en platteland, de wijze waarop de Richtlijn Bodemonitoring en Veerkracht wordt geïmplementeerd in Nederland en de ervaringen van netwerken voor kennisontwikkeling en -toepassing.



Water en bodem sturend

Water en bodem worden steeds meer als randvoorwaarde en richtinggevend beschouwd bij ruimtelijke ontwikkelingen. De effecten van klimaatverandering, bodemdaling, wateroverlast en toenemende verstedelijking maken het noodzakelijk om bij ruimtelijke keuzes nadrukkelijk rekening te houden met de draagkracht en het functioneren van het bodem- en watersysteem. Een robuust bodem- en watersysteem draagt bij aan het voorkomen en beperken van wateroverlast en droogte en ook aan o.a. de bescherming van de beschikbaarheid en kwaliteit van drinkwater. Dit vraagt om ruimtelijke ontwikkelingen die afgestemd zijn op de kenmerken en mogelijkheden van het bodem- en watersysteem. Het principe van water en bodem sturend is in 2022 leidend geworden in het bodembeleid en nu, 4 jaar later, is de vraag hoe ver we hiermee zijn gekomen.

De beleidsmatige ambitie is helder, maar de praktische toepassing roept nog verschillende vragen op. Hoe wordt het principe 'water en bodem sturend' momenteel vertaald naar concrete keuzes binnen gebiedsontwikkeling en woningbouw? Welke consequenties en belangentegenstellingen ervaren marktpartijen en overheden in de praktijk?

Duurzaam en hoogwaardig hergebruik van reststromen

De circulaire economie stimuleert het duurzaam hergebruik van grondstromen (grond en bagger), grondstoffen (o.a. biochar, bokashi en groene reststromen) en secundaire bouwstoffen. Tegelijkertijd zijn er regels en randvoorwaarden die hergebruik zowel kunnen beperken als faciliteren. Strengere milieueisen, zoals bodemkwaliteitsnormen, zijn van groot belang om achteruitgang van de milieukwaliteit te voorkomen, maar kunnen het hergebruik in de praktijk soms complex maken.

Bij duurzaam hergebruik spelen naast de milieuhygiënische kwaliteit ook biologische en fysische aspecten van een rol. Anderzijds kunnen wet- en regelgeving, zoals het Besluit bodemkwaliteit, hergebruik juist ondersteunen door duidelijke kaders te bieden voor een veilige en verantwoorde toepassing. We zijn op zoek naar zowel goede als minder goede praktijkvoorbeelden en ook naar (technische) innovaties die kunnen bijdragen aan het verder stimuleren van duurzaam hergebruik.



Onderzoek naar en aanpak van verontreinigingen

Binnen het werkveld doen we al jaren gestandaardiseerd bodemonderzoek. Maar we hebben te maken met uitdagingen zoals de aanpak van diffuse verontreiniging door bijvoorbeeld PFAS, ZZS, microplastics en bestrijdingsmiddelen. In het verleden zijn veel saneringen uitgevoerd waarbij (grondwater)verontreiniging wordt beheerst of uit is gegaan van een stabiele eindsituatie. Maar de omstandigheden (o.a. sterke fluctuaties van grondwaterstanden) zijn veranderd waardoor de vraag rijst of de aanpak uit het verleden in de huidige omstandigheden nog wel de juiste is. Dit zijn slechts een paar voorbeelden die illustreren dat resultaten uit het verleden geen garantie voor de toekomst bieden. We roepen jullie op om met actuele praktijkvoorbeelden te komen. Maar ook goede methoden van onderzoek en sanering willen we graag in het programma opnemen.

Ordering van de ondergrond

De ordening van de ondergrond wordt steeds belangrijker door de toenemende druk op de beschikbare ruimte voor onder meer drinkwaterwinning en de energietransitie. Schone grondwaterreserves moeten worden beschermd tegen vervuiling en overexploitatie, terwijl toepassingen van bodemenergie, zoals warmte-koudeopslag (WKO) en aardwarmtewinning, eveneens ruimte in de ondergrond vragen. Een zorgvuldige inrichting en afstemming zijn daarom noodzakelijk om te voorkomen dat deze functies elkaar negatief beïnvloeden.

Ook voor de aanleg en het beheer van kabels en leidingen voor energie en water is een goede ordening van de ondergrond essentieel. Tegelijkertijd moet er voldoende ruimte blijven voor de wortels van bomen (succesvolle klimaat adaptieve maatregel) en andere natuurlijke functies van de ondergrond. Kabels en leidingen moeten daarom efficiënt en toekomstbestendig worden ingepast, waarbij onderlinge conflicten en verstoring van andere functies zoveel mogelijk worden voorkomen.

Maar hoe geven we hier in de praktijk vorm aan? Is het huidige planologische instrumentarium hiervoor voldoende toegerust? En hoe kunnen beschikbare data en informatie over de ondergrond helpen om betere keuzes te maken? Tot slot is de vraag hoe we een visie op de ondergrondse inrichting kunnen vertalen naar concrete keuzes, inrichting en uitvoering in de praktijk.

FOKKE & SUKKE
KOMEN NU AL DE NEGENDE KABEL TEGEN

VOLGENS MIJ HEEFT
HIER EEN OPVANG
VOOR WEESKABELS
GEZETEN



Impact van stoffen en microplastics op de mens en het ecosysteem

De gevolgen van de aanwezigheid van opkomende stoffen zoals moderne bestrijdingsmiddelen, PFAS en microplastics in de bodem staan blijvend in de belangstelling. Als het gaat om de eigenschappen van stoffen, dan is er een groeiend besef dat naast toxiciteit ook persistentie, mobiliteit en bioaccumulatie belangrijk zijn voor de beoordeling van de risico's van stoffen in de bodem. Andere uitdagingen liggen onder meer op het gebied van risicobeoordeling van mengsels van stoffen en het leggen van de relatie tussen de verontreinigingen en bodemgezondheid. Hoe kunnen we een brug slaan tussen het klassieke onderzoek en de beoordeling van verontreinigingen en nieuwe indicatoren op het gebied van vitale bodems en veerkracht? En tenslotte: hoe raken al deze ontwikkelingen aan (nieuw) beleid zowel op nationaal als Europees niveau?

Ontwikkelingen in wet- en regelgeving

Nationale en internationale ontwikkelingen in wet- en regelgeving hebben grote invloed op het werkveld bodem. In Nederland ligt de nadruk steeds meer op duurzaam bodembeheer, bodemkwaliteit, klimaatadaptatie en het voorkomen van verontreiniging. De Omgevingswet heeft de regelgeving rondom bodem geïntegreerd en verantwoordelijkheden anders verdeeld tussen overheden. Internationaal spelen de Europese Green Deal en (recent in werking getreden) Europese richtlijnen en strategieën, zoals de implementatie van de Richtlijn Bodemmonitoring en Veerkracht en de Natuurherstelwet een belangrijke rol. Hierbij wordt onder andere ingezet op circulariteit, het beschermen van ecosystemen, biodiversiteit en natuurlijke hulpbronnen. Voor bodemprofessionals betekent dit dat zij op de hoogte moeten blijven van beleidsmatige doelstellingen, veranderende normen, onderzoeksprotocollen en vergunningseisen. We zoeken naar bijdragen die inzichtelijk maken welke ontwikkelingen spelen in relevante wet- en regelgeving voor bodem en ondergrond en hoe hiermee in de praktijk omgegaan wordt.

Innovaties in het werkveld bodem

Binnen het werkveld bodem spelen data en kunstmatige intelligentie (AI) een steeds grotere rol. Bodemprofessionals verzamelen veel gegevens over bodemkwaliteit, grondwater, verontreinigingen en bodemgebruik. Met behulp van data-analyse kunnen deze gegevens worden gecombineerd en geïnterpreteerd. AI kan patronen herkennen en helpen bij het voorspellen van bijvoorbeeld bodemverontreiniging, grondwaterstromen en de geschiktheid van een locatie voor bepaalde toepassingen. Hierdoor kunnen onderzoeken sneller en efficiënter worden uitgevoerd. Ook kunnen risico's beter worden ingeschat en beslissingen beter worden onderbouwd. Tegelijkertijd blijft controle door de mens belangrijk, omdat de kwaliteit van de resultaten afhankelijk is van betrouwbare data en een goede interpretatie. Daarnaast zijn er allerlei ontwikkelingen op het gebied van monsternamen, monitoring en analysemethoden in het veld.

Bodembewustzijn en bodemgeletterdheid

Hoe werken we toe naar gezonde bodems? Weten andere stakeholders voldoende, diegenen die werken in jouw eigen organisatie, maar ook burgers? Wat is er nodig in onderwijs en hoe kunnen we burgers meer betrekken, zodat ze zelf meehelpen om gezonde bodems te creëren en begrijpen waarom en wat er nodig is om dat te doen.

FOKKE & SUKKE WONEN IN EEN HEEL STRENGE GEMEENTE

IK HAD HELAAS EEN FOUTJE
GEMAAKT IN DE VERGUNNINGS-
AANVRAAG VOOR DE DAKKAPEL

DUS NU WORDEN
JULLIE UIT HUIS
GEPLAATST



Indienen van voorstellen

Indienen van voorstellen voor presentaties, sessies of andere bijdragen kan tot en met **vrijdag 27 november 2026**. Ook dit jaar hebben de sessies een lengte van vijf kwartier. Mail je voorstel naar de secretaris van Symposium Bodem Breed, peter.vanmullekom@sikb.nl.

Het voorstel moet voldoen aan de volgende eisen:

- Maak duidelijk of het om een voorstel voor een sessie of een presentatie gaat;
- Maak duidelijk in welke programmalijn het past en welke sprekers betrokken zijn;
- Omschrijf kort de inhoud van presentatie of sessie en - indien van toepassing- de opzet van de sessie (vorm en wijze van interactie met de deelnemers);
- Het voorstel mag uitsluitend als Word-document ingediend worden, met een omvang van maximaal één A4.

Voorstellen die na het verstrijken van de indienings-termijn worden ontvangen, worden alleen bekeken als er open plekken ontstaan in het programma.

Van de indieners van voorstellen (en de sprekers en bijv. panelleden die in de voorstellen worden genoemd) wordt verwacht dat zij ook de deelnamekosten voldoen

als het voorstel wordt opgenomen in het programma. Dit is noodzakelijk om het symposium kostendekkend te kunnen organiseren.

Medewerkers die op de dag van het symposium 35 jaar of jonger zijn hebben gratis toegang mits zij met een betalende collega naar het symposium komen.

Selectie van voorstellen

De programmacommissie bespreekt de ingediende voorstellen in december 2026. De selectie van voorstellen en de samenstelling van het programma vinden plaats tussen december 2026 en februari 2027. Voor het einde van februari 2027 ontvang je bericht of jouw voorstel in het programma is opgenomen. Het kan zijn dat je gevraagd wordt om je voorstel aan te passen of om samen te werken met een ander voorstel voor een sessie. Voorstellen waarin collega's uit andere werkvelden betrokken zijn maken een sterke kans om geselecteerd te worden.

Ook studenten, trainees, promovendi en professionals die nog maar kort in het bodemwerkveld actief zijn, nodigen we nadrukkelijk uit om een voorstel in te dienen.



Nieuwe perspectieven, praktijkervaringen en dilemma's zijn meer dan welkom. Naast de kwaliteit van het voorstel vinden we actualiteit en de waarde voor de praktijk belangrijke criteria.

We streven ernaar het definitieve programma uiterlijk in de eerste week van maart 2027 te publiceren.



Joke van Wensem
voorzitter Symposium Bodem Breed



Peter van Mullekom
secretaris Symposium Bodem Breed

Programmacommissie

Naam

Evelien Brand
Margot de Cleen
Marissa Frambach
Rosalinde Geerdink
Freek van Gent
Willem Hendriks
Martijn van Houten
Saskia Keesstra
Linda Maring
Peter van Mullekom
Karin sant
Laura Timmermans
Arthur van de Velde
Marco Vergeer
Kees de Vette
Joke van Wensem
Paul de Wilde
Arjen Wintersen
Marleen Zanen

Organisatie

Jong Bodem
RWS
Deltares
Ministerie van IenW
SIKB
NLingenieurs
Stichting Bodembeheer Nederland
WUR
Deltares
Symposium Bodem Breed
IPO BOOG
Jong Bodem
Bodem Breed Forum
Initiatief Bewust Bodemgebruik
Gemeente Rotterdam
Symposium Bodem Breed
RWS
RIVM
Nationale Bodemtop

Locatie

DeFabrique

Westkanaaldijk 7
3542 DA Utrecht
www.defabrique.nl



www.bodembreed.nl



Deltares

